

**Міжнародний гуманітарний університет
Факультет іноземних мов, медіа та психології
Кафедра педагогіки та психології**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Основи загальної психології**

Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014.09 Середня освіта (Інформатика)
Назва освітньої програми	Інформатика та програмування
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
доцент кафедри педагогіки та психології, кандидат психологічних наук, доцент Меленчук Наталя Іванівна	097-880-21-79	Natmelenchuk0808@gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи загальної психології» є формування у майбутніх фахівців спеціальності 014.09 Середня освіта (Інформатика) за освітнім ступенем бакалавра цілісного уявлення про зміст основних понять та категорій, принципи психологічної науки, аналіз закономірностей функціонування психіки. Дисципліна спрямована на розвиток розуміння психологічних механізмів пізнавальної діяльності, емоційно-вольової та мотиваційної сфер особистості, а також на формування вмінь застосовувати психологічні знання у професійній діяльності вчителя інформатики, зокрема в організації навчальної взаємодії, урахуванні індивідуальних та вікових особливостей учнів і створенні сприятливого освітнього середовища.

Основними **задачами** дисципліни є:

– формування у здобувачів розуміння предмета, завдань і ролі психології в системі сучасних наукових знань та її значення для професійної діяльності вчителя інформатики;

- ознайомлення здобувачів з методологією та основними методами психологічної науки, психологією особистості, її індивідуальними властивостями та віковими особливостями розвитку, необхідними для урахування індивідуальних освітніх потреб учнів;
- вивчення психологічних механізмів міжособистісного спілкування та педагогічної взаємодії в освітньому, зокрема цифровому, середовищі;
- формування уявлень про соціально-психологічні явища та процеси в різних соціальних групах, зокрема учнівських колективах, і їх вплив на організацію навчальної діяльності та розвиток міжособистісних стосунків.

Передумови для вивчення дисципліни. Для вивчення даного курсу здобувачам необхідні знання з дисциплін: «Загальна педагогіка», «Філософія» та «Вступ до спеціальності».

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Основи загальної психології» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у сфері середньої освіти.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК5. Здатність до міжособистісної взаємодії, здатність працювати в команді.

ЗК6. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності), здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення, здатність генерувати нові ідеї, здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК10. Здатність використовувати інформаційно-комунікаційні технології з дотриманням етично-правових норм в умовах євроінтеграційних процесів.

Спеціальні (фахові) компетентності

ФК4. Здатність розвивати в учнів критичне мислення.

ФК7. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

ФК12. Здатність враховувати в освітньому процесі вікові та індивідуальні особливості учнів для формування мотивації учнів та організації їхньої пізнавальної діяльності, розвитку позитивної самооцінки, я-ідентичності.

ФК13. Здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною, здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, усвідомлюючи власні почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами, здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

Навчальна дисципліна «Основи загальної психології» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (ПР), передбачених освітньою програмою:

РН8. Застосовувати методики і технології розвитку критичного мислення в учнів, визначати доцільність застосування різних методів наукового пізнання в освітньому процесі відповідно до змісту навчання, застосовувати різні підходи до розв'язання проблем, генерувати нові ідеї, демонструвати відкритість до ідей та рішень учасників освітнього процесу.

РН11. Орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, перевіряти її достовірність, оперувати нею у професійній діяльності.

РН13. Усвідомлювати вплив вікових особливостей учнів на різні сфери їх розвитку, психічні процеси та використовувати відповідні форми і методи роботи з учнями; розпізнавати індивідуальні особливості учнів (навчальні стилі, типи темпераменту, особливості розвитку тощо) та враховує їх під час планування та здійснення освітнього процесу, враховувати в освітньому процесі вікові та індивідуальні особливості учнів для формування мотивації учнів та організації їхньої пізнавальної діяльності, розвитку позитивної самооцінки, я-ідентичності.

РН14. Підтримувати взаємодію між учнями для сприяння їхньому соціальному розвитку, формувати навички взаємодопомоги та співпраці, взаємодіяти з учасниками освітнього процесу конструктивно та безпечно, поважаючи розмаїття думок і поглядів, приймаючи та поцінуючи інакшість, взаємодіяти з учасниками освітнього процесу на засадах партнерства.

РН15. Усвідомлювати власні почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами, володіти способами запобігання професійному вигоранню.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знати:

- теоретичні основи психології;
- основні напрямки в сучасній психології;
- методи психології;
- психологічні процеси, стани та властивості особистості;
- види діяльності та спілкування людей;
- індивідуально-психологічні властивості особистості (темперамент, характер, здібності);
- фактори розвитку і формування особистості.

Вміти:

- застосовувати базові психологічні знання;
- користуватися основними та додатковими психологічними методами;
- вирішувати різноманітні психологічні ситуації;
- користуватися тестовими методиками;
- вміти виявляти особливості поведінки особистості.

Навички:

- враховувати психологічні особливості учнів при проектуванні індивідуальної траєкторії розвитку;
- визначати зміст окремих видів діяльності учнів з урахуванням їх вікових особливостей;
- визначати психологічні властивості учнів та уміти створювати умови для розвитку учнів;
- уміти працювати з різними джерелами інформації, включаючи новітні інформаційні технології та бази даних;
- організовувати індивідуальну та групову роботу учнів;
- будувати взаємодію та взаємовідносини з учнями;
- встановлювати педагогічно доцільні контакти з суб'єктами навчального процесу.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення / заочне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
5	150	42 / 12	26 / 8	82 / 130	2	3	Обов'язкова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц.	практ.	сам. роб.		лекц.	практ.	сам. роб.
Тема 1. Психологія як наука. Предмет, завдання і методи психології	6	2	1	4	10	2	-	8
Тема 2. Психіка як об'єкт психології. Виникнення і розвиток психіки.	10	2	1	6	10	2	-	8
Тема 3. Відчуття і сприймання – чуттєві форми пізнання дійсності	12	4	2	6	12	-	-	12
Тема 4. Пам'ять: процеси, теорії і закономірності функціонування	12	4	2	6	10	-	2	8
Тема 5. Мислення і уява – логічні форми пізнання дійсності	12	4	2	6	10	-	2	8
Тема 6. Увага як форма організації психічної діяльності	12	4	2	6	12	-	-	12
Тема 7. Емоційно-вольові процеси і стани особистості	12	4	2	6	12	-	2	10
Тема 8. Зміст і структура особистості	10	2	2	6	10	2	-	8
Тема 9. Діяльність та спілкування	10	2	2	6	12	-	-	12

Тема 10. Міжособові стосунки в групах	10	2	2	6	10	2	-	8
Тема 11. Мотиви та мотивація	10	2	2	6	10	-	2	8
Тема 12. Темперамент як формально-динамічна основа поведінки	12	4	2	6	10	2	-	8
Тема 13. Природа і сутність характеру. Акцентуованість характеру	12	4	2	6	10	2	-	8
Тема 14. Задатки та здібності людини	10	2	2	6	12	-	-	12
Усього годин	150	42	26	82	150	12	8	130
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЕКЗАМЕН								

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Студенти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи студентів щодо вивчення дисципліни «Основи загальної психології» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді доповідей, есе, презентацій.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Психологія як наука. Предмет, завдання і методи психології <i>Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:</i> 1. Підберіть п'ять приказок, в яких зафіксовані життєві психологічні знання. Спробуйте пояснити їх і з'ясувати, які особливості цих знань у них втілені. 2. Назвіть (перерахуйте) найбільш значні школи (напрями) психологічної науки в XX ст. та імена їх найвидатніших представників.	4	8

	3. Розкрийте внесок Г. С. Костюка у становлення та розвиток вітчизняної психологічної науки. 4. Скласти схему: «Методи психології». <i>Ведення психологічного словника.</i>		
2	Тема 2. Психіка як об'єкт психології. Виникнення і розвиток психіки <i>Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:</i> 1. Наведіть приклади, які дозволять проілюструвати психічні стани, властивості та процеси. Який існує взаємозв'язок психічних станів людини з психічними процесами і властивостями особистості? У чому полягає індивідуальна своєрідність і типовість, різноманіття і полярність психічних станів людини? 2. Укладіть порівняльну таблицю, визначивши найсуттєвіші відмінності психіки людини і тварин: «Розбіжності психіки людини і тварини». 3. Яка роль свідомості у розвитку людини? Чому свідомість притаманна лише людині, але не проявляється навіть у вищих тварин? 4. Хто вперше почав вивчати неусвідомлювані психічні процеси у психології? 5. Який взаємозв'язок свідомого і несвідомого у психіці людини? 6. Знайдіть в психологічній літературі інформацію про дітей, які виховувалися тваринами. Чому виникали проблеми з тим, щоб ці діти змогли жити серед людей? 7. Есе-роздум: Як розвиток психічних процесів у рамках раннього втручання впливає на подальшу соціальну адаптацію дитини до освітнього середовища початкової школи? <i>Ведення психологічного словника.</i>	6	8
3	Тема 3. Відчуття і сприймання – чуттєві форми пізнання дійсності <i>Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:</i> 1. Визначте, про яку закономірність відчуттів йдеться у наведеному прикладі. «При вигляді лимона у багатьох людей виділяється слина і відчувається смак кислого». 2. Визначте, з чим пов'язане описане явище. «На білій стіні висить годинник, чорний циферблат якого укладено в овал сріблястого кольору. Людина пильно вдивляється в циферблат, намагаючись визначити положення стрілок, а потім переводить погляд на білу стіну і раптом «бачить» там годинник в дещо зміненому вигляді». 3. Знайдіть приклади сенсibilізації та адаптації аналізаторів, пов'язаних із професійною діяльністю людини. 4. Чим відрізняється сприйняття від відчуттів? 5. У чому особливості сприйняття руху, простору і часу? 6. Скласти схему: «Види відчуттів». <i>Ведення психологічного словника.</i>	6	12

4	Тема 4. Пам'ять: процеси, теорії і закономірності функціонування <i>Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:</i> 1. Яка роль повторення в процесі запам'ятовування? 2. Що таке «фактор краю»? 3. Як залежить продуктивність опосередкованого запам'ятовування від характеру асоціативних зв'язків? 4. Як впливає емоційний стан на процес заучування та довгострокового запам'ятовування? 5. Чи пов'язана модальність сприймання, уявлення та запам'ятовування? 6. Поясніть, чому ми завжди довше пам'ятаємо про роботу, яку не встигли закінчити. Який ефект із цим пов'язаний? 7. Поясніть, чому інтенсивне опрацювання матеріалу в короткий час приводить до більш ефективного запам'ятовування, ніж тривале, але неінтенсивне вивчення. 8. Скласти схему: «Види пам'яті». <i>Ведення психологічного словника.</i>	6	8
5	Тема 5. Мислення і уява – логічні форми пізнання дійсності <i>Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:</i> 1. Який вид умовиводів реалізується у нижченаведеному прикладі: «Вчитель по черзі викликає всіх учнів у класі за прізвищами. Кожен відкликається. На підставі того, що кожен у списку виявився на місці, вчитель робить висновок, що в класі немає відсутніх». 2. Визначте, які види мислення виявляються в наведених нижче ситуаціях: а) Збирання дитиною конструктора. б) Проектування дизайнером інтер'єру приміщення. в) Перекладання речей на полиці з місця на місце з метою знайти спосіб найкращого їх розміщення. г) Рішення навчальної задачі новим способом. 3. Поясніть, чому деякі люди, неосвічені в медицині, прочитавши опис якогось захворювання, схильні уявляти, що вони захворіли саме на цю хворобу, що й у них виявляються симптоми цієї хвороби. Яка особливість людської уяви виявляється при цьому? 4. Проведіть спостереження за маленькою дитиною. Назвіть критерії зовнішнього та внутрішнього мовлення. 5. Розробіть психологічні рекомендації батькам: що потрібно робити, щоб розвину творчу уяву дитині? 6. Опрацюйте науково-педагогічні джерела та дайте письмову відповідь: - розкрийте поняття «критичне мислення» у контексті сучасної освіти; - визначте основні ознаки критичного мислення учнів; - поясніть роль учителя у формуванні критичного мислення в освітньому процесі.	6	8

	<i>Ведення психологічного словника.</i>		
6	Тема 6. Увага як форма організації психічної діяльності <i>Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:</i> 1. Чи можлива розумна діяльність без уваги? Чим може зумовлюватися неуважність учнів на заняттях? 2. Проаналізуйте, як неуважність учнів може проявлятися: - під час роботи за комп'ютером; - при виконанні алгоритмічних завдань; - у процесі пошуку інформації в інтернеті. Вкажіть психологічні та цифрові чинники, що зумовлюють неуважність (перевантаження інформацією, сповіщення, багатозадачність тощо). 3. Який зв'язок уваги з іншими психічними процесами? 4. Чим відрізняються довільна та післядовільна увага? 5. Школяр вчить уроки і водночас слухає улюблену рок – групу. За якої умови це сприятиме, а за якої – перешкоджатиме навчанню? 6. Встановіть найбільш типові порушення уваги та запропонуйте способи їх корекції. 7. Опрацюйте методики (тест «Структура інтелекту» Р. Амтхауера, тест «Таблиці Шульте») і проаналізуйте отримані вами результати. <i>Ведення психологічного словника.</i>	6	12
7	Тема 7. Емоційно-вольові процеси і стани особистості <i>Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:</i> 1. У чому полягає відмінність між емоціями та почуттями? 2. Дайте характеристику наступним почуттям: симпатія та антипатія, прив'язаність, дружба, любов та закоханість, заздрість, ревності, щастя, ворожість. 3. Поняття про псевдопочуття. Почуття «нового», «почуття обов'язку», «почуття причетності», «почуття ліктя» та інші. 4. За якими параметрами можна оцінювати емоції? 5. Які переваги та недоліки методу самооцінки та самозвіту в оцінці емоцій? 6. Проаналізуйте поняття «емоційна зрілість», «емоційна незрілість»? 7. Розкрийте поняття емоційної експресії. 8. Наведіть приклади, як проявляється вольова регуляція поведінки під час навчання. 9. Що спричиняє в людини психічний стан фрустрація? Які її прямі психологічні наслідки? 10. З'ясуйте власну здатність до емпатії за допомогою «Методики діагностики рівня емпатичних здібностей»	6	10

	В.В. Бойка. Проаналізуйте результати. Розробіть психологічні рекомендації, спрямовані на емоційну регуляцію власної поведінки. 11. Що таке професійне (емоційне) вигорання? Назвіть його основні ознаки. Чому педагог (зокрема вчитель інформатики) належить до групи ризику щодо емоційного вигорання? <i>Ведення психологічного словника.</i>		
8	Тема 8. Зміст і структура особистості <i>Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:</i> 1. Розкрийте поняття «Я-концепція», «образ Я», «самооцінка», «рівень домагань». Поясніть, як формується Я-концепція в процесі навчання та соціальної взаємодії. Чому адекватна самооцінка є важливою умовою особистісного й професійного розвитку педагога? 2. Наведіть приклади актуалізації в свідомості людини різних «образів Я»: «Я-реальне», «Я-динамічне», «Я-ідеальне», «Я-ретроспективне», «Я-функціонально-рольове», «Я-соціальне», «Я-фізичне», «Я-духовне». 3. Поясніть значення поняття «рівень прагнень». Яке співвідношення рівня прагнень і можливостей необхідне для забезпечення кращого розвитку й формування особистості? 4. Проаналізуйте, які соціальні ролі ви виконуєте. 5. <i>Аналіз педагогічної ситуації.</i> Ознайомтеся з ситуацією та виконайте аналіз: Учень уникає складних завдань, бо вважає, що «в нього все одно не вийде», хоча має достатній рівень знань. - Які особливості Я-концепції та самооцінки проявляються в цій ситуації? - Який рівень домагань можна припустити? - Які педагогічні дії сприятимуть формуванню адекватної самооцінки учня? <i>Ведення психологічного словника.</i> <i>Підготувати презентацію:</i> «Теоретичні підходи до типології особистості» (теоретичний підхід на вибір).	6	8
9	Тема 9. Діяльність та спілкування <i>Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:</i> 1. Охарактеризуйте навчання як вид діяльності. Вкажіть його природу, мотиви, вікові та сутнісні характеристики. 2. Охарактеризуйте працю як вид діяльності. Вкажіть його природу, мотиви, вікові та сутнісні характеристики. 3. Які механізми та ефекти соціальної перцепції виявляються при співпраці педагога та учня? В якому разі їх вплив матиме позитивний або негативний ефекти? 4. Які функції виконує спілкування? Спробуйте самостійно дібрати приклади, що розкривають зміст кожної з функцій спілкування. 5. Що належить до невербальних засобів спілкування? Розкрийте їхню сутність.	6	12

	6. Які маніпуляції застосовуються в процесі спілкування? Назвіть не менше 5 видів маніпуляцій, які найчастіше зустрічаються: в освітньому середовищі; у цифровій комунікації (месенджери, соціальні мережі, онлайн-навчання). 7. <i>Аналіз педагогічної ситуації.</i> У навчальній групі під час спільної роботи над проектом частина студентів підтримує ідею, запропоновану неформальним лідером, хоча має сумніви щодо її ефективності. Водночас декілька учасників утримуються від висловлення власної думки, аби не «випадати з колективу». Визначте прояви конформізму та лідерства. Проаналізуйте, які механізми психологічного впливу (переконання, навіювання, психічне зараження, наслідування) діють у цій ситуації. Запропонуйте умови та прийоми, що підвищать ефективність спілкування і сприятимуть конструктивній груповій взаємодії. <i>Ведення психологічного словника.</i>		
10	Тема 10. Міжособові стосунки в групах <i>Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:</i> 1. Що таке колектив і яка його роль у становленні особистості? Чим ця група людей відрізняється від інших? 2. В чому суть явищ психологічної сумісності та конфлікту у міжособистісних стосунках? 3. Яка роль психологічних механізмів міжособистісних відносин у становленні особистості та розвитку групи? 4. Розкрийте роль референтної групи в становленні особистості. 5. Проаналізуйте особливості міжособистісних відносин у групі, використовуючи методику «Соціометрія» (Дж. Морено). 6. Опрацюйте методику «Визначення індексу групової згуртованості» Сішора і проаналізуйте отримані вами результати. 7. Розробіть психологічні рекомендації, спрямовані на покращення психологічного клімату в колективі. 8. Які психологічні особливості молодшого шкільного віку впливають на формування міжособових стосунків? Яку роль відіграє спільна навчальна та ігрова діяльність у розвитку взаємин між учнями? 9. <i>Напишіть есе (1-2 сторінки) на тему: «Роль учителя початкових класів у формуванні здорових міжособових стосунків учнів».</i> <i>Ведення психологічного словника.</i>	6	8
11	Тема 11. Мотиви та мотивація <i>Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:</i> 1. Чим відрізняються між собою поняття «уміння», «навичка», «звичка»? 2. Якими є особливості мотивації досягнення успіхів і уникнення невдач? Як можна пояснювати безпорадність з точки зору мотивації? 3. Наведіть приклади ситуацій, у яких актуалізуються мотиви досягнення успіху й уникнення невдач.	6	8

	4. Охарактеризуйте внутрішню та зовнішню мотивацію учнів. Поясніть, чому мотивація є ключовим чинником активізації пізнавальної діяльності школярів. 5. Здійснити діагностику мотивації навчання (за будь-якою методикою). 6. <i>Аналіз педагогічної ситуації.</i> Ознайомтеся з ситуацією: Учні одного класу по-різному ставляться до навчання: одні активно працюють, інші виконують завдання лише під контролем учителя, частина демонструє низьку зацікавленість. Які індивідуальні особливості учнів можуть впливати на рівень їхньої мотивації? Які типи мотивів переважають у різних групах учнів? Які педагогічні прийоми доцільно застосувати для підвищення мотивації та залучення всіх учнів до пізнавальної діяльності? 7. <i>Напишіть есе</i> (1-2 сторінки) на тему: «Урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів як умова формування стійкої навчальної мотивації». <i>Ведення психологічного словника.</i>		
12	Тема 12. Темперамент як формально-динамічна основа поведінки <i>Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:</i> 1. Які якості особистості потрібно віднести до властивостей темпераменту? 2. Яке співвідношення темпераменту й особистості? Наведіть приклади, як це співвідношення проявляється у поведінці. 3. Наведіть приклади, яким чином можуть бути пов'язані вік, стать, конституція з властивостями особистості. 4. Навести приклади представників різних типів темпераменту серед літературних героїв. 5. Дайте порівняльну характеристику типам темпераментів людини, спираючись на властивості НС людини. <i>Ведення психологічного словника.</i> <i>Підготувати презентацію</i> на тему: «Індивідуальні типологічні відмінності учнів і диференціація завдань з інформатики».	6	8
13	Тема 13. Природа і сутність характеру. Акцентуованість характеру <i>Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:</i> 1. Які риси особистості поєднуються в характері? 2. У чому виявляється акцентуація характеру особистості? 3. Яким є механізм формування властивостей характеру? 4. Яка роль самовиховання у становленні характері особистості? 5. Напишіть самохарактеристику. Згрупуйте риси характеру на підставі ставлення до речей, інших людей, самого себе, діяльності. До якого типу ви віднесете свій характер? Як формувалися окремі риси вашого	6	8

	характеру? Чи властиве вам загострення якихось рис? 6. Опрацюйте методику «Опитувальник Шмішека» і проаналізуйте отримані вами результати. <i>Ведення психологічного словника.</i> <i>Підготувати презентацію «Типи акцентуацій характеру та їх прояв у навчальній діяльності учнів (на прикладі уроків інформатики)».</i> <i>Складіть есе щодо особливостей власних акцентуацій характеру як умова професійної ефективності вчителя інформатики.</i>		
14	Тема 14. Задатки та здібності людини <i>Підготуйте короткі відповіді на такі запитання:</i> - Охарактеризуйте основні види здібностей людини, встановіть зв'язок між ними. - Обдарованість, задатки, здібності, геніальність – як розрізнити і пов'язати ці поняття? - Якою є природа індивідуально-психологічних відмінностей людей і їх здібностей? - Як можна пояснити той факт, що людина, яка не має здібностей до певного виду діяльності, досягає в ній таких самих високих результатів, як і та, що має здібності до цього виду діяльності? - Ознайомтеся з переліком здібностей, важливих для професії педагога. З'ясуйте, які з них є відносно загальними, а які – відносно спеціальними: - Творче ставлення до справи. - Високий рівень розумових здібностей - Здатність розуміти внутрішній стан іншої людини. - Організаторські здібності - Здатність добре володіти собою, керувати своїми почуттями. - Здатність передбачити зміни в поведінці й розвитку особистості. - Здатність передавати іншим своє ставлення до справи. - З'ясуйте, що дає можливість людині нижчого рівня здібностей до певної діяльності виконувати її краще, ніж людині більш здібній? Які психічні якості особистості роблять це можливим? - Доберіть приклади з життя видатних людей (вчених, письменників, акторів, музикантів, політиків), які демонструють особливості прояву, розвитку, компенсації, взаємозв'язку здібностей. <i>Ведення психологічного словника.</i>	6	12
	Всього	82	130

7. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Види контролю	Складові оцінювання	
	Для іспиту	Для заліку
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних (лабораторних) занять, виконання самостійної роботи, індивідуальних завдань, дослідна робота здобувача тощо.	50%	100%
підсумковий контроль	50%	

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, есе, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, екзамен.
--	---

Питання до екзамену

1. Поняття про психологію. Завдання та предмет психології.
2. Місце психології в системі наук.
3. Методи психологічних досліджень. Загальна характеристика.
4. Основні методи психологічних досліджень. Спостереження.
5. Основні методи психологічних досліджень. Експеримент.
6. Додаткові методи психологічних досліджень.
7. Етапи розвитку психології як науки.
8. Класифікація психічних явищ: психічні процеси, психічні стани, психічні якості особистості.
9. Психіка як властивість живої матерії.
10. Основні функції психіки.
11. Розвиток психіки тварин.
12. Стадії та рівні розвитку психіки та поведінки тварин за теорією О.М. Леонтьєва та К.Е. Фабрі.
13. Характеристика стадії елементарної сенсорної психіки.
14. Характеристика стадії перцептивної психіки.
15. Характеристика інтелектуальної поведінки тварин.
16. Свідомість як найвищий рівень психічного відображення.
17. Культурно-історична концепція розвитку людини Л.С. Виготського.
18. Роль праці в формуванні та розвитку особистості людини.
19. Структура свідомості.
20. Самосвідомість, розвиток самосвідомості.
21. Відчуття як елементарний пізнавальний процес. Основні властивості відчуттів.
22. Класифікація відчуттів.
23. Чутливість. Пороги чутливості. Абсолютні пороги чутливості. Відносний поріг чутливості. Закон Вебера-Фехнера.
24. Адаптація органів почуттів. Синестезія. Сенсibiлізація.

25. Сприймання. Властивості сприймання.
26. Види сприймання. Апперцепція.
27. Загальна характеристика уваги. Фізіологічні основи уваги.
28. Види уваги. Основні властивості уваги.
29. Пам'ять, види пам'яті. Фізіологічні основи пам'яті.
30. Теоретичні підходи до вивчення пам'яті.
31. Процеси пам'яті. Властивості пам'яті.
32. Забування, основні причини забування.
33. Відтворення, узнавання, пригадування, спогади.
34. Феномени пам'яті.
35. Загальна характеристика мовлення. Функції мовлення.
36. Види мовлення. Їх характеристика.
37. Загальна характеристика уяви. Функції уяви.
38. Види уяви. Їх характеристика.
39. Загальна характеристика мислення.
40. Розумові операції: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення, конкретизація, класифікація.
41. Логічні форми мислення. Поняття. Судження. Умовивід: аналогія, індукція, дедукція.
42. Типи мислення. Їх характеристика.
43. Наочно-діюче мислення. Наочно-образне мислення. Абстрактно-логічне мислення.
44. Практичне та теоретичне мислення.
45. Репродуктивне і творче мислення.
46. Дискурсивне й інтуїтивне мислення.
47. Процес розвитку мислення в онтогенезі.
48. Теорії мислення.
49. Емоції, почуття. Види вищих почуттів.
50. Теоретичні підходи до вивчення емоцій.
51. Властивості емоцій. Види емоцій.
52. Гнів, огида та презирство: причини, переживання, значення.
53. Печаль, горе та депресія: причини, переживання, значення.
54. Страх та тривога: причини, переживання, функції та соціалізація.
55. Воля. Етапи вольового акту.
56. Вольові властивості особистості.
57. Інтернальний та екстернальний локуси контролю.
58. Потреби, види та рівні потреб. Ієрархічна структура потреб.
59. Мотиви. Форми мотивів.
60. Спонукальні мотиви: установки, потяги та бажання.
61. Притягальні мотиви: інтереси, мрії, ідеали та переконання.
62. Діяльність і її структура.

63. Види діяльності: гра, навчання, праця.
64. Способи діяльності. Вміння, навички, звички.
65. Неусвідомлені механізми свідомих дій. Автоматизми.
66. Поняття групи в психології. Соціометрія.
67. Поняття про колектив.
68. Спілкування. Структура спілкування.
69. Спілкування. Функції спілкування.
70. Засоби спілкування: вербальні, невербальні.
71. Взаємодія в спілкуванні. Види взаємодій.
72. Механізми психологічного впливу. 46. Перцептивний аспект у спілкуванні.
73. Фізіологічні основи психіки людини.
74. Взаємозв'язок психіки та мозку людини.
75. Проблема особистості у вітчизняній та зарубіжній психології.
76. Поняття індивіду, первинні та вторинні властивості.
77. Психологічна характеристика індивіду.
78. Особистість, її психологічна структура.
79. Поняття індивідуальності.
80. Структура особистості в психологічних теоріях.
81. Поняття про зрілу особистість.
82. Розвиток і формування особистості.
83. Соціалізація та інтерналізація особистості.
84. «Я-концепція» особистості.
85. Темперамент. Фізіологічні основи темпераменту.
86. Типи темпераментів, їх властивості.
87. Теорії темпераменту.
88. Властивості темпераменту.
89. Поняття характеру, стійкі риси характеру.
90. Структура характеру.
91. Загальна характеристика соціальних характерів.
92. Типологія характерів за Е. Фромом.
93. Акцентуйовані характери за К. Леонгардом.
94. Типологічна модель характерів за О.Є. Лічко.
95. Маніпулятивні характери за типологією Е. Шострома.
96. Модель індивідуальних характерів за К. Юнгом.
97. Здібності, види здібностей.
98. Задатки. Фізіологічне і соціальне в задатках.
99. Обдарованість. Талант. Геніальність.
100. Здібності та інтелект.

**8. ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ
У МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ**
(поточний контроль, підсумковий контроль, загальний результат оцінювання)

ЕКЗАМЕН

<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на практичних (лабораторних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних (лабораторних) занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних (лабораторних) занять	30
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Індивідуальне тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань, дослідна робота здобувача			
1.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять, наукових конференцій та круглих столів.	10
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен			50
Загальний результат оцінювання			100

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі здобувачами

Поточний контроль знань здобувачів освіти при формі контролю **екзамен** (максимум 50 балів) оцінюється за шкалою («2», «3», «4», «5»), з обов'язковим переведенням балів за кожний вид роботи таким чином:

- за підготовку до аудиторних занять (максимум 30 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості практичних (лабораторних) занять, для переведу балів за підготовку до аудиторних занять середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 6;
- за виконання завдань для самостійного опрацювання (тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою) (максимум 10 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості програмного матеріалу, що вноситься на самостійне вивчення, для переведу зазначених балів середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 2;
- за інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовку наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо (максимум 10- балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості інших видів індивідуальних завдань, для переведу балів за підготовку середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 2.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

- «2» - виставляється за неправильну відповідь (письмову роботу), яка не відповідає змісту теми та свідчить про нерозуміння її основних положень;
- «3» - виставляється за відповідь (письмову роботу), яка відповідає змісту теми, але є неповною і неточною у визначенні понять, свідчить про неповне розуміння основних положень навчального матеріалу, свідчить про те, що знання студента мають фрагментарний, поверховий характер;
- «4» - оцінюється правильна і обґрунтована відповідь (письмова робота), з якої видно, що студент знає й розуміє теоретичний матеріал в обсязі навчальної теми, володіє необхідними навичками, не допускає суттєвих помилок.
- «5» - оцінюється повна, правильна, ґрунтовна відповідь (письмова робота) на запитання теми, що передбачає логічність і послідовність викладу матеріалу, володіння термінологією, показує вміння повно й глибоко використовувати теоретичні знання в практичній площині.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ЗА ЕКЗАМЕН (максимум 50 балів)

Рівень знань оцінюється:

- від 40 до 50 балів - студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки;
- від 30 до 40 балів - студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді;
- 20 - 30 балів - студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки.

- 10 - 20 балів - володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;
- 0 - 10 балів - володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки.

9. КРИТЕРІЇ ЗАГАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ (для екзамену)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Студент виявляє особливі творчі здібності, вмє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;
- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);
- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.
- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C	Задовільно	
64-73 (5)	D		
60-63 (4)	E	незадовільно	не зараховано
35-59 (3)	FX		

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Меленчук Н.І. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Основи загальної психології» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми спеціальності 014.09 Середня освіта (Інформатика) денної та заочної форм навчання [Електронне видання]. Одеса: МГУ, 2025. 103 с.
2. Меленчук Н.І. Основи загальної психології. Навчально-методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи загальної психології» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми спеціальності 014.09 Середня освіта (Інформатика) денної та заочної форми навчання [Електронне видання]. Одеса: МГУ, 2025. 65 с.
3. Бедан В.Б., Меленчук Н.І. Конспект лекцій з дисципліни «Психологія інклюзивного супроводу» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми «Інформатика та програмування» спеціальності 014.09 Середня освіта (Інформатика) денної та заочної форм навчання / В.Б. Бедан, Н.І. Меленчук; Міжнародний гуманітарний університет – Одеса: МГУ, 2024. – 56 с.
4. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
5. Варій М.Й. Загальна психологія. Львів : Априорі, 2016. 382 с.
6. Долинська Л.В. Загальна психологія : Хрестоматія. К. : Каравела, 2017. 640 с.
7. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 388 с.
8. Максименко С. Д., Соловієнко В.О. Загальна психологія. Київ : МАУП, 2020. 256 с.
9. Москалець В.П. Загальна психологія. К. : Ліра, 2020. 564 с.
10. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник. К. : Каравела, 2020. 418 с.
11. Рибалка В.В. Методологічні проблеми наукової психології: посібник. Київ: Талком, 2017. 245 с.
12. Савчин М. В. Загальна психологія: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2020. 344 с.

Допоміжна

1. Бабаян Ю.О. Соціальна психологія. Хрестоматія: навчальний посібник. Миколаїв: Іліон, 2017. 286 с.
2. Загальна психологія : хрестоматія : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. / упоряд.: О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук [та ін.]. Київ : Каравела, 2022. 640 с.
3. Іллін Є. П. Мотивація і мотиви / переклад з рос. мови, передмова та примітки Т. В. Тадеєвої. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2013. 512 с.
4. Ільїна Н. Психологія творчості та обдарованості. Київ : Університетська книга, 2018. 227 с.
5. Кісіль З.Р., Швець Д.В. Мотивація діяльності людини: Навчальний посібник у схемах, таблицях, коментарях. Одеса: Видавництво ОДУВС, 2023. 154 с.
6. Меленчук Н.І., Мухаровська Б.О. Особливості самоставлення осіб із різним рівнем нарцисизму. Габітус. Вип. 49. 2023. С. 140-145.
7. Столяренко О.Б. Психологія особистості. Теоретичний курс. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 280 с.
8. Туриніна О. Л. Методологія та методи психологічного дослідження: навч.- метод. посіб. Київ : ДП “Вид. дім “Персонал”, 2018. 206 с.
9. Чудаєва Н.В., Шулдик А.В. Психологія мислення. Умань : Візаві, 2019. 206 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Міжнародного гуманітарного університету: офіційний сайт. URL: https://mgu.edu.ua/science_library
2. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL: <https://library.pdpu.edu.ua>
3. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: офіційний сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Одеська національна наукова бібліотека: офіційний сайт. URL: <http://odnb.odessa.ua/>